

IZ ISTE EDICIJE

Margaret Mičel, SUTRA JE NOVI DAN
Natanijel Hotorn, SKERLETNO SLOVO
Štefan Cvajg, NESTRPLJIVO SRCE
Fjodor Dostojevski, KOCKAR
Vilijam Šekspir, HAMLET
Vilijam Šekspir, ROMEO I JULIJA
Čarls Dickens, TEŠKA VREMENA
Boris Pasternak, DOKTOR ŽIVAGO
Virdžinija Vulf, GOSPOĐA DALOVEJ

**VIRDŽINIJA
VULF
TALASI**

Prevela s engleskog
Milica Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala

Virginia Woolf
THE WAVES

Translation copyright © za srpsko izdanje 2024, LAGUNA

TALASI

Sunce još nije bilo izašlo. More se nije razlikovalo od neba, sem što je bilo lako nabrano, kao zborani čaršav. Postepeno, kako je nebo belelo, javljala se jedna tamna crta na horizontu deleći more od neba, a sivi se čaršav šarao gustim prugama koje su se kretale jedna za drugom ispod linije horizonta, sledile jedna drugu, gonile jedna drugu, bez prestanka.

Kada bi se približile obali, svaka bi se pruga podigla, izvila, pa se prekinula i tanak veo bele vode prostrla preko peska. Talas bi očeknuo, a zatim se opet protegao, uzdišući kao čovek u snu čija se pluća nesvesno šire i skupljaju. Postepeno je tamna pruga na horizontu postala jasna, kao kad se u boci starog vina slegne talog, pa se staklo zazeleni. Tako se i nebo vedrilo, kao da se po njemu beli talog slegao, ili kao da je neka ženska ruka podigla svetiljku ispod horizonta, pa se pljosnate bele, zelene i žute pruge prosule preko neba poput rebara lepeze. A zatim je ta ženska ruka dizala svoju svetiljku sve više; izgledalo je da zrak postaje žiličast i da se otkida od zelene površine, bleskajući i plamsajući crvenim i žutim žilama nalik na dimljivu, tek razbuktalu vatru radosnicu.

Postepeno su se jezici razgorele vatre stapali u jedan blesak, u jedno usijanje koje je uklonilo vunastu, sivu težinu sa neba iznad sebe, pretvarajući ga u milione atoma mekog plavetnila. Površina mora je lagano bivala sve prozračnija; poigravala je i svetlucala sve dok se tamne pruge nisu skoro sasvim izbrisale. Ruka koja je držala svetiljku lagano ju je podizala sve više i više, dok se nije pojavio široki plamen; vatreni luk goreo je na ivici horizonta, a svuda oko njega more je sijalo zlatom.

Svetlost se sudarala sa drvećem u vrtu, i list po list činila prozračnim. Jedna je ptica zacvrkutala visoko gore; zatim je nastala tišina; pa je zacvrkutala druga niže dole. Sunce je izoštravalo zidove kuća, vrhom svoje lepeze prislanjalo se uz belu zavesu, praveći ispod lista kod prozora spavaće sobe senku nalik na plavi otisak prsta. Zavesa se lako pomerila, ali je u sobi sve ostalo mračno i nestvarno. Napolju su ptice izvodile svoju neispisanu melodiju.

„JA VIDIM KRUG“, reče Bernard, „nadosi se nada mnom. Podrhtava i visi u zamci svetla.“

„Ja vidim bleožutu ploču“, reče Suzan, „širi se u susret purpurnoj prugi.“

„Ja čujem neki zvuk“, reče Roda, „ćiju, cvr; ćiju, cvr; gore-dole.“

„Ja vidim jednu kuglu“, reče Nevil, „visi kao kapljica nad ogromnim obroncima nekog brda.“

„Ja vidim grimiznu kićanku“, reče Džini, „prošaranu zlatnim koncima.“

„Ja čujem nekakvo trupkanje“, reče Luis. „Šapa neke velike životinje je u lancima. Trup, trup, trup.“

„Pogledajte paukovu mrežu u uglu balkona“, reče Bernard. „Na njoj su biseri vode, kapljice belog svetla.“

„Lišće naćičkano oko prozora lići na načuljene uši“, reče Suzan.

„Neka senka je polegla po stazi“, reče Luis, „kao savijen lakat.“

„Ostrva svetlosti plivaju po travi“, reče Roda. „Propala su kroz drveće.“

„Oči ptica svetle u tunelima između lišća“, reče Nevil.

„Stabljike su obrasle grubim kratkim dlačicama“, reče Džini, „na njih su se nahvatale kapljice vode.“

„Gusenica se skoturala u zeleni prsten“, reče Suzan, „sav nazupčan trupastim nogama.“

„Sivi puž puzi preko staze, za njim su polegle vlati“, reče Roda.

„Razbuktale svetlosti sa prozorskih okana pale se i gase po travi“, reče Luis.

„Kamenje je hladno pod mojim nogama“, reče Nevil. „Osećam svaki posebno, okrugao i šiljat.“

„Gori mi nadlanica“, reče Džini, „a dlan mi je lepljiv i mokar od rose.“

„Petao je sad zakukurikao kao mlaz tvrde, crvene vode u beloj peni“, reče Bernard.

„Ptice pevaju gore, dole, tu i tamo, svuda oko nas“, reče Suzan.

„Ona životinja trupka; slon je to sa okovanom nogom; velika zver trupka na obali“, reče Luis.

„Pogledajte kuću“, reče Džini, „preko svih prozora su navučeni beli zastori.“

„Neko je odvrnuo česmu u kuhinji“, reče Roda, „hladna voda pada na skušu u zdeli.“

„Zidovi su ispucali zlatnim pukotinama“, reče Bernard, „ispod prozora se vide plave, prstaste senke lišća.“

„Eno gospođe Konstabl gde oblači crne, debele čarape“, reče Suzan.

„Kada se pojavi dim, san se kao magla skotura niz krov“, reče Luis.

„U početku su ptice pevale u horu“, reče Roda. „Eno, skida se reza na kuhinjskim vratima. Ptice beže. Odleću

kao bačeno seme. Samo jedna sama peva pored prozora spavaće sobe.“

„Na dnu šerpe se pojavljuju mehuri“, reče Džini. „Pa se u srebrnom lancu dižu sve brže ka površini.“

„Bili, eno, skida krljušt sa ribe zupčastim nožem na drvenoj dasci“, reče Nevil.

„Trpezarijski prozor je postao tamnoplav“, reče Bernard, „vazduh poigrava oko dimnjaka kao sitni talasi.“

„Jedna se lasta spustila na gromobran“, reče Suzan. „Bidi je ispustila kofu na kuhinjske pločice.“

„Čuje se prvi udar crkvenog zvona“, reče Luis. „Evo slede i ostali; jedan, dva; jedan, dva; jedan, dva.“

„Pogledajte stolnjak kako beo sleće na sto“, reče Roda. „Evo, pojavljuju se krugovi belog porculana i srebrne pruge pored svakog tanjira.“

„Gle, u uhu mi zuji pčela“, reče Nevil. „Čujem je; sad je nema više.“

„Gorim, drhtim“, reče Džini, „sklanjajmo se sa sunca u ovu senku.“

„Svi su otišli“, reče Luis. „Ostao sam sam. Ušli su u kuću na doručak, a ja sam ostao da i dalje stojim pored zida među cvećem. Vrlo je rano, dugo je do časova. Cvetovi su razasuti kao mrlje po tom dubokom zelenilu. Latice su harlekini. Stabljike se dižu iz crnih šupljina dole. Cveće pliva kao ribe od svetla po tamnoj, zelenoj površini vode. Držim jednu stabljiku u ruci. Ja sam stabljika. Moje korenje dopire do dubina sveta, kroz zemlju suhu od cigle, kroz vlažnu zemlju, kroz vene olova i srebra. Sav sam žilica. Drhtim svim drhtajima, a teška zemlja mi je pritisla rebra. Ovde gore moje oči su zeleno lišće koje ne vidi. Ja sam dečak u sivim flanelskim pantalonama i imam pojas s mesinganom

kopčom u obliku zmiје. Tamo dole moje su oči bez kapaka na nekoj kamenoj statui u pustinji pored Nila. Vidim žene gde s crvenim amforama idu prema reci; vidim kamile kako se njišu i ljude s turbanima. Čujem trupkanje, treskanje, komešanje oko sebe.“

„Tamo gore Bernard, Nevil, Džini i Suzan (Roda ne) mrežama za leptire prelaze preko leja sa cvećem. Hvataju leptire sa klimavih glava cvetova. Oni brišu površinu sveta. Njihove su mreže pune lepršavih krila. 'Luise! Luise! Luise!', viču oni. Ali ne mogu da me vide. Nalazim se na drugoj strani žive ograde. Među lišćem ima otvora tek koliko da oko proviri. O gospode, učini da prođu. Gospode, neka poređaju leptirove po maramici na šljunku. Neka prebroje svoje mrkonje, crvene admirale i belce. Ali samo mene da ne vide. Ja sam kao tisa zelen u senci žive ograde. Kosa mi je od lišća. Moj se koren uvrežio u srcu zemlje. Moje je telo stabljika. Gnječim stabljiku. Jedna kapljica se cedi iz rascepline i lagano, s naporom, biva sve veća. Sad je nešto ružičasto prošlo pored otvora u lišću. Blesak nečijeg oka kliznuo je kroz pukotinu. Taj blesak je pao na mene. Ja sam dečak u sivom flanelskom odelu. Pronašla me je. Osećam kao nečiji udarac u potiljak. Poljubila me je. Sve je uzdrmano.“

„Pojurila sam“, reče Džini, „posle doručka. Spazila sam kako se u živoj ogradi na jednom mestu kreće lišće. Pomislila sam: 'To je ptica u gnezdu.' Razmakla sam lišće da pogledam; ali nije bilo ptice u gnezdu. Lišće se i dalje kretalo. Uplašila sam se. Projurila sam pored Suzan, pored Rode i Nevila i Bernarda, koji su razgovarali u šupi za alat. Vikala sam trčeći sve brže i brže. Šta to pokreće lišće? Šta to pokreće moje srce? Tako sam uletela ovamo i ugledala te zelenog kao žbun, kao grana, sasvim nepomičnog, tebe, Luise, ukočenog pogleda. 'Da nije mrtav?', pomislila sam i poljubila te, tako

da mi je srce poskočilo ispod ružičaste haljine kao ovo lišće koje se i dalje kreće, iako nema šta da ga pokrene. Osećam miris zdravca; osećam truli miris zemlje. Igram. Talasam se. Naletela sam na tebe kao mreža od svetla. Padam preko tebe drhteći.“

„Videla sam“, reče Suzan, „kada ga je ona poljubila. Baš sam bila digla glavu sa saksije sa cvećem i pogledala kroz procep u živoj ogradi. Videla sam je kada ga je poljubila. Videla sam ih, Džini i Luisa kako se ljube. Svoj bol ću zato zaviti u maramicu. Sabiću ga u tvrdu loptu. Pre nego što počne škola, i sama ću otići u bukovu šumu. Neću tamo sedeti za stolom i računati. Neću sedeti pored Džini i pored Luisa. Uzeću svoj bol i položiću ga na žile bukava. Promatraću ga i uzeću ga među prste. Oni me neće pronaći. Ješću lešnik i tražiću jaja po trnjaku, kosa će mi se ulepiti, spavaću ispod živih ograda, piću vode iz jarkova i umreću tamo.“

„Suzan je prošla pored nas“, reče Bernard. „Prošla je pored šupe s maramicom zgužvanom u loptu. Nije plakala, ali su joj se oči, inače tako lepe, suzile kao u mačke pre nego što će skočiti. Poći ću za njom, Nevile. Pažljivo ću je pratiti, da joj se nađem pri ruci, da zadovoljim svoje ljubopitstvo, da je utešim kada se bude izbezumila od jada i pomislila: 'Ja nikog nemam.'“

„Eno je, ide preko polja, njiše se nemarno, hoće da nas obmane. Stigla je do uvale; misli da je niko ne vidi; počinje da trči, držeći pred sobom stisnute pesnice. Nokti joj se susreću u lopti od maramice. Skreće prema bukovoj šumi dalje od svetlosti. Širi ruke približavajući se šumi i ulazi u senku kao plivač u vodu. Ali su joj oči zasenjene posle svetlosti, ona se tetura i baca na žile drveća, dole gde svetlost izgleda kao da udiše i izdiše. Grane se dižu i spuštaju. Ovde je nemir i tegoba. Ovde je mrak. Svetlost je čudljiva. Ovde

je patnja. Žile drveća prave skelete po zemlji; mrtvo je lišće zgomilano po uglovima. Suzan je prostrla svoj bol. Maramica leži na žilama bukava, a ona jeca, sedeći šćućurena tamo gde je pala.“

„Videla sam da ga je poljubila“, reče Suzan. „Pogledala sam kroz lišće i videla je. Poigravala je poprskana dijaman-tima lakim kao prašina. A ja sam zdepasta, Bernarde, mala. Imam oči koje se primiču samoj zemlji i vide bubice u travi. Žuta toplina u mojim grudima pretvorila se u kamen kada sam ugledala Džini kako ljubi Luisa. Ješču travu i umreću u nekom jarku u blatnjavoj vodi u kojoj je istrunulo suvo lišće.“

„Video sam kako odlaziš“, reče Bernard. „Dok si prolazila pored vrata šupe za alat, čuo sam te kako vičeš: 'Ja sam nesrećna.' Spustio sam nož. Sa Nevilom sam pravio brodove od drveta za loženje. Kosa mi je sva u neredu, jer kada mi je gospođa Konstabl rekla da se očešljam, spazio sam muvu u paučini u upitao: 'Kako bi bilo da oslobodim ovu muvu? Da li da dozvolim da muva bude pojedena?' Zbog takvih stvari uvek zakašnjavam. Kosa mi je raščupana, a ovo iverje se zaplelo u noj. Kada sam te čuo da plačeš, pošao sam za tobom; video sam te kako spuštaš zgužvanu maramicu, sav bes, sva mržnja bili su vezani u čvor u njoj. Ali će sve začas proći. Naša su tela jedno uz drugo. Ti me čuješ kako dišem. Ti vidiš ovog kukca kako nosi list na leđima. On trčka sad na ovu, sad na onu stranu, tako da čak i tvoja želja za posedovanjem jedne jedine stvari (ovog puta je to Luis) dok posmatraš tu bubicu, mora da se pokoleba kao ova svetlost što titra kroz lišće bukava; tako da će najzad reči koje se kreću u mračnim dubinama tvoje svesti razvezati taj čvor patnje sabijen u tvoju maramicu.“

„Volim“, reče Suzan, „i mrzim. Želim samo jednu jedinu stvar. Moje su oči bez sjaja. Džinine bacaju hiljadu varnica.

Rodine su kao ono bledo cveće na koje uveče sleću leptirovi. Tvoje se šire do krajnjih granica i nikad se ne zatvaraju. Ali ja sam već krenula svojim putem. Vidim bube u travi. Iako mi mama još plete čarape i veze kecelje i još sam dete, ja volim i mrzim.“

„Ali kad sedimo zajedno, sasvim blizu“, reče Bernard, „rečenicama se stapamo jedno u drugo. Okružuje nas izmaglica. Sačinjavamo nestvarno podneblje.“

„Vidim bubicu“, reče Suzan. „Sad je crna, vidim; sad je zelena. Ja se sapletem na jednoj jedinoj reči. Dok ti odlutaš, otisneš se sve više i više i samo sipaš reč za rečju.“

„A sada“, reče Bernard, „hajde da se igramo istraživanja. Među drvećem se nalazi bela kuća. Leži tamo dole daleko ispod nas. Zaronićemo kao plivači koji tek dodiruju dno vrhovima prstiju. Ronićemo kroz zeleni vazduh lišća, Suzan. Mi tonemo dok trčimo. Talasi se sklapaju nad nama, bukvino lišće se dodiruje nad našim glavama. Eno pouzdanog sata čije pozlaćene kazaljke sijaju, praveći ravnine i uzvišenja na krovu velike kuće. Eno, mali konjušar trupka po dvorištu u gumenim čizmama. To je Elvedon.“

„Pali smo sa vrhova drveća na zemlju. Vazduh više ne valja duge, tužne, purpurne talase oko nas. Dodirujemo zemlju; gazimo po njoj. Ovo je nisko potkresana živa ograda u bašti gospodarica. Ovuda se one šetaju u podne i makazama potkresuju ruže. Sada se nalazimo u okrugloj šumi opasanoj zidom. To je Elvedon. Viđao sam putokaze na raskršćima čiji je jedan kraj pokazivao Put za Elvedon. Ovde još niko nikada nije bio. Paprat ima jak miris, a ispod nje rastu crvene gljive. Budimo, evo, dospale čavke koje još nikada nisu videle ljudsko biće; a sada gazimo po trulom hrastovom žiru, pocrvenelom i klizavom od starosti. Ovu šumu obavlja zid kao prsten; niko ne dolazi ovamo. Slušaj! To se džin-žaba

praćnula u žbunju; ovo je klepet neke prastare šišarke pale da istrune među paprati.“

„Stani na ovu ciglu. Pogledaj preko zida. To je Elvedon. Eno gospođe, sedi između dva dugačka prozora i piše. Baštovani čiste travnjak džinovskim metlama. Mi smo prvi posetioci ovog mesta. Mi smo otkrili nepoznatu zemlju. Ne mrdaj se; ako nas baštovani budu primetili, pucaće na nas. Prikovaće nas za vrata štale kao lasice. Pogledaj! Ne miči se. Uhvati se čvrsto za paprat na vrhu zida.“

„Vidim gospođu kako piše. Vidim baštovane kako čiste“, reče Suzan. „Kad bismo umrli ovde, niko nas ne bi sahranio.“

„Beži!“, reče Bernard. „Beži! Video nas je baštovan sa crnom bradom. Ubiće nas iz puške. Ubiće nas kao kreje i prikupaće nas za zid! Nalazimo se na neprijateljskoj zemlji. Moramo pobeći u bukovu šumu. Moramo se sakriti ispod drveća. Ja sam pri dolasku zalomio jednu grančicu. Postoji jedna tajna staza. Sagni se što više možeš. Pođi za mnom i nemoj se osvrnati. Oni će pomisliti da smo lasice. Potrči.“

„Sad smo bezbedni. Sad se opet možemo ispraviti. Možemo ispružiti ruke pod ovim visokim svodom, u ovoj prostranoj šumi. Ne čujem ništa. Ovo je samo šum vazduha koji se talasa. A ovo šumski golub napušta skrovište na vrhu bukve. Golub udara vazduh; golub udara vazduh drvenim krilima.“

„I dalje nastavljaš“, reče Suzan, „da brbljaš naprazno. Penješ se kao vrpca nekog luftbalona sve više i više iznad slojeva lišća, van domašaja. A sada oklevaš. Sad me vučeš za suknju i osvrćeš se za sobom nižući rečenice. Pobegao si od mene. Evo bašte. Evo žive ograde. Evo Rode na stazi, njiše latice cveća u mrkom laboru.“

„Svi moji brodovi su beli“, reče Roda. „Ne volim crvene latice slezovače i zdravca. Volim bele latice koje zaplove kada nakrenem labor. Imam flotu, ona plovi od obale do obale.“

Baciću i jednu grančicu da bude kao neka greda davljeniku mornaru. Baciću i kamičak da vidim kako će se podići mehuri iz dubina ovog mora. I Nevil i Suzan su otišli; Džini je u povrtnjaku, možda bere ribizle sa Luisom. Neću još dugo biti sama, tek koliko da gospođica Hadson rasporedi naše sveske po školskoj katedri. Imam još samo malo slobode. Skupila sam sve opale latice i dala im zamaha da zaplivaju. U neke sam stavila kapljice kiše. Ovde ću postaviti kulu svetilju, krunicu slatkog graška. A sada ću da zanjišem mrki labor, da moji brodovi krenu na talasima. Neki će potonuti. Neki će se razbiti o grebene. Jedan plovi sam. To je moj brod. On plovi prema ledenim pećinama, gde riču morski lavovi i gde stalaktiti tresu svoje zelene lance. Talasi se dižu; kreste im se kovrdžaju; gle, tu su i svetiljke na vrhovima katarki. Razbili su se, potonuli su, svi sem mog broda, koji se, evo, penje na talasima, izbegava oluju i stiže do ostrva na kome papagaji brbljaju i puzavice...“

„Gde je Bernard?“, upita Nevil. „Uzeo je moj nož. Bili smo u radionici i pravili brodove, kada je pored vrata prošla Suzan. Tada je Bernard ostavio svoj brod i pošao za njom sa mojim nožem, onim oštrim kojim se može rezati kobilica. Bernard je kao neka olabavljena žica, kao slomljeni uređaj za zvonce, većito o nečemu brblja. On je kao morska alga koja visi sa prozora, sad mokra, sad suva. Ostavio me je na cedilu; pošao je sa Suzan; i ako Suzan bude plakala, on će izvaditi moj nož i pričaće joj priče. Velika oštrica je car; slomljena oštrica je Crnac. Mrzim sve što se klata; mrzim sve što je vlažno. Mrzim da lutam i brkam stvari. Evo zvono zvoni, zakasnićemo. Sada mora ostaviti igračke. Moramo zajedno ući u učionicu. Sveske su raspoređene jedna pored druge po zelenom, čojom zastrtom stolu.“

„Neću da menjam taj glagol“, reče Luis, „dok ga Bernard ne izmenja. Moj otac je bankar u Brizbejnu, zato ja

govorim sa australijskim akcentom. Pričekaću i podržavaću Bernarda. On je Englez. Svi su oni Englezi. Suzanin otac je sveštenik. Roda nema oca. Bernard i Nevil su gospodski sinovi. Džini živi kod svoje bake u Londonu. Svi oni sad sisaju svoja pera. A sada uvrću sveske i posmatrajući iskosa gospođicu Hadson, broje grimizna dugmeta na njenom prsluku. Bernard ima iver u kosi. Suzan je sva zajapurena u licu. Oboje su crveni. Samo sam ja bled; uredno sam obučeni, pantalone mi pridržava kaiš s mesinganom kopčom u obliku zmije. Znam lekciju napamet. Znam više nego što će oni ikada znati. Znam sve padeže i sve rodove; mogao bih da znam sve na svetu kada bih to želeo. Ali ja ne želim da izbijem na površinu i da verglam lekcije. Moje korenje se zapliće oko sveta kao žilice u saksiji. Ne želim da izbijem na površinu i da živim u svetlosti ovog velikog časovnika sa žutim cifarnikom što otkucava tik-tak. Džini i Suzan, Bernard i Nevil spliću se u jedan švigar kojim hoće da me bičuju. Oni se smeju mojoj urednosti i mom australijskom akcentu. Pokušaću sada da podražavam Bernarda koji tiho vrska latinske reči.“

„Sve su to bele reči“, reče Suzan, „kao šljunak koji se nalazi na morskoj obali.“

„Šibaju svojim repovima levo-desno, dok ih izgovaram“, reče Bernard. „Mašu repovima; šibaju repovima, polete kroz vazduh u jatima, sad na ovu, sad na onu stranu, kreću se sve odjednom, pa se čas razidu, čas opet nađu zajedno.“

„To su žute, to su plamene reči“, reče Džini. „Želela bih da imam jednu plamenu žutu, mrkožutu haljinu, pa da je nosim uveče.“

„Svako glagolsko vreme“, reče Nevil, „znači nešto drugo. Postoji red na ovom svetu; postoje odlike, postoje razlike na ovom svetu po čijoj ivici ja koračam. Jer ovo je samo početak.“

„Sad je gospođica Hadson“, reče Roda, „zatvorila knjigu. Sad počinje užas. Uzela je komad krede i ispisuje cifre: šest, sedam, osam, zatim jedan krst i najzad jednu crtu na tabli. Koji je odgovor? Svi gledaju; svi gledaju kao da razumeju. Luis piše; Suzan piše; Nevil piše; Džini piše; čak je i Bernard počeo da piše. Samo ja ne mogu da pišem. Vidim samo brojke. Ostali predaju svoje odgovore jedan po jedan. Sada na mene dolazi red. Ali ja nemam odgovora. Ostalima je dozvoljeno da odu. Oni lupaju vratima. I gospođica Hadson odlazi. Mene su ostavili samu da nađem odgovor. Brojke više ništa ne znače za mene. Smisao je iščezao. Sat izbija tik-tak. Dve skazaljke su karavani koji prelaze pustinju. Crne crtice na cifarniku su zelene oaze. Velika skazaljka je krenula napred da nađe vodu. A mala s mukom posrće preko vrelog pustinjskog kamenja. Ona će umreti u pustinji. Kuhinjska vrata su se zalupila. Beskućni psi laju negde daleko. Gle, krivulja na brojki počinje da se ispunjava vremenom; ona obuhvata ceo svet. Počinjem da ispisujem jednu cifru kojom sam u zamku uhvatila svet, dok sam ja ostala izvan te zamke; svet je jedna celina, a ja se nalazim izvan nje i vičem: 'O spasite me da me zauvek ne odnese vetar daleko od zamke vremena!'“

„Eno Rode, sedi i bulji u tablu“, reče Luis, „sedi u učionici, dok se mi jurimo; ovde uberemo koju majčinu dušicu, a tamo čupnemo listić sa rutvice, dok Bernard priča priču. Lopatične kosti joj se dotiču na leđima, kao krila malog leptira. Dok ona bulji u brojke od krede, misli joj nalaze skrovišta u tim belim kružićima; one su zakoračile preko tih belih kvržica, same, u ništa. Te brojke nemaju nikakvog smisla za nju. Ona ne zna odgovor na njih. Ona nije kao drugi, ona je bez tela. Čak ni ja koji govorim australijskim akcentom, čiji je otac bankar u Brizbejnu, ne plašim se nje kao što se plašim ostalih.“

„Hajde da se zavučemo“, reče Bernard, „pod onaj svod od ribizli i da pričamo priče. Kako bi bilo da se nastanimo u podzemnom svetu? Hajde da zaposednemo našu tajnu teritoriju koju, kao svećnjaci, osvetljavaju viseće ribizle, blistavo crvene sa jedne strane, crne sa druge. Džini, ako se ovde šćućurimo jedno uz drugo, moći ćemo da sedimo pod svodom ribizlinog lišća i da posmatramo kako se njene bobice klate kao kadionice. Ovo je naš svemir. Eno ih, idu kolskim putem. Suknje gospođice Hadson i gospođice Kari klize kao da gase sveće. Eno Suzaninih belih soknica. Vidiš li, uredne Luisove platnene cipele ostavljaju jasne tragove po šljunku. Do nas dopiru topla isparenja opalog lišća, vegetacije koja truli. Sada se nalazimo u močvarnom predelu; u malaričnoj džungli. Naišli smo na jednog slona koji je sav beo od crva, ubijen je strelom koja ga je pogodila pravo u oko. Svetle oči skakutavih ptica – orlova i kraguja – vide se na sve strane. One misle da smo mi oboreno drveće. One kljuckaju crva – u stvari ćubastu kobru – i ostavljaju ga sa gnojnim ožiljkom da ga rastrgnu lavovi. Ovo je naš svet, osvetljen polumesecima i zvezdama od svetlosti; velike, skoro prozračne laticice zatvaraju otvore, kao purpurni prozori. Sve je neobično. Sve izgleda ili ogromno, ili vrlo malo. Stabljike cveća su debele kao hrastova stabla. Lišće, visoko gore, podseća na kubeta prostranih katedrala. Mi što ovde ležimo džinovi smo od kojih drhti šuma.“

„To je tako ovde“, reče Džini, „i u ovom trenutku. Ali mi ćemo uskoro otići. Još malo pa će gospođica Kari svirnuti u pištaljku. Krenućemo. Rastaćemo se. Ti ćeš u školu. Tvoji će nastavnici nositi bele kravate ukrštenih krajeva. A moja će vaspitačica sedeti ispod portreta kraljice Aleksandre tamo u nekoj školi na Istočnoj obali. U tu ćemo školu ići Suzan, Roda i ja. Samo to je moguće ovde, samo to u ovom

trenutku. Ležimo ispod žbunova ribizli i svaki put kada po-
vetarac dune, mi se zašarenimo od glave do pete. Moja ruka
podseća na zmijsku kožu. Kolena su mi ružičasta, ploveća
ostrva. Tvoje lice je kao jabukovo drvo uhvaćeno u mrežu.“

„Ova vrelina“, reče Bernard, „izbija iz džungle. Lišće
klepeće crnim krilima nad nama. Gospođica Kari je na terasi
svirnula u svoju pištaljku. Moramo da se izvučemo ispod
ovog šatorskog krila ribizlinog lišća i da se uspravimo. Gran-
čice su ti se zaplele u kosu, Džini. Na vratu imaš zelenu gu-
senicu. Moramo se svrstati u red dvoje po dvoje. Gospođica
Kari će nas povesti u kratku šetnju, dok gospođica Hadson
ostaje da sedi za svojim pisaćim stolom i sređuje račune.“

„Dosadno je“, reče Džini, „šetati glavnim putem a da
nema nijednog prozora na koji bi se spustio pogled, nijed-
nog zamućenog oka plavog stakla koje bi bacilo svoj odsev
na pločnik.“

„Moramo se svrstati u parove“, reče Suzan, „i u hodu
čuvati red, a ne da vučemo noge, da zaostajemo, a Luis treba
da nas vodi, jer Luis nije lenština, ne zvera u oblake.“

„Pošto smatraju“, reče Nevil, „da sam suviše nežan za
šetnje sa njima, pošto se vrlo lako zamorim, pa se posle i
razbolim, iskoristiću ovaj trenutak samoće, ovaj odmor od
razgovora, da krstarim oko kuće i da ponovo pronađem
ono osećanje, ako budem mogao, na taj način što ću stati na
onaj isti stepenik na pola puta do odmorišta, na kome sam
stajao kada sam sinoć kroz vrata čuo priču o mrtvom čo-
veku, dok je kuvarica čarkala regulatorom za toplotu. Našli
su preklanog čoveka. Lišće na jabuci beše se ukočilo; mesec
na nebu gledao je razrogačeno, a ja nisam bio u stanju da
koraknem na sledeći stepenik. Našli su ga u oluku. Njegova
je krv grgorila niz oluk. Vilica mu je bila bela kao čeljust ugi-
nulog bakalara. Zauvek ću zvati ovaj trenutak grčenja, ovaj

trenutak krutosti, 'smrt među jabukovim drvećem'. Plovili su bledosivi oblaci i ono neutoljivo drvo, neumoljivo drvo u oklopu srebrne kore. Talasić mog života bio je uzaludan. Nisam bio u stanju da nastavim put. Zbog prepreka. 'Ne mogu da pređem preko ove neshvatljive prepreke', rekao sam. A drugi su prelazili. Jer mi smo prokleti, svi do jednog, jabukovim drvetom, neumoljivim jabukovim drvetom, koje nismo u stanju da zaobiđemo.“

„Popustio je grč, prošla ukočenost; nastaviću da istražujem okolinu kuće u ovo kasno popodne, kad zalazi sunce, kad sunce stvara zejtinaste mrlje po linoleumu, i krivulja svetla kleči na zidu, tako da nogari stolica izgledaju kao slomljeni.“

„Kad smo se vraćali iz šetnje“, reče Suzan, „videla sam Floru u bašti iza kuhinje, vetar je svuda oko nje snažno šibao veš, pidžame, muške gaće, spavaćice. I Ernest ju je poljubio. Bio je u zelenoj čojanoj kecelji, čistio je srebro; usta su mu se napućila kao naborani otvor meke torbice i stezao ju je dok su se pidžame snažno naduvavale između njih. Bio je slep kao bik, ona je gubila svest od zanosa, samo su tanke žilice rumenile njene bele obraze. Iako nas oni sada služe, jer je vreme čaju, donose tanjire sa hlebom i buterom i šolje s mlekom, ja vidim pukotinu u zemlji iz koje šišti vrela para; čajnik krklja kao što je Ernest krkljao, a mene šiba vetar kao što je šibao pidžame, čak i kada se moji zubi zarivaju u meki hleb i buter i kada srčem slatko mleko. Ne bojim se ni vrućine, ni ledene zime. Roda sanjari sisajući koru hleba natopljenju mlekom; Luis posmatra susedni zid svojim kao puž zelenim očima; Bernard pravi valjuške od hleba i naziva ih ljudima. Nevil je uz određen i odlučan pokret završio sa jelom. Savio je svoj salvet i provukao ga kroz srebrni prsten. Džini prepliće prstima po stolnjaku i izvodi njima piruete na suncu. A ja se ne bojim ni vrućine, ni ledene zime.“

„Evo“, reče Luis, „svi se dižemo; svi ustajemo. Gospođica Kari širi crnu knjigu na harmonijumu. Teško nam je da zadržimo suze dok pevamo, dok se molimo Bogu da nas čuva dok spavamo i nazivamo sebe malom decom. Kad smo tužni i kada drhtimo od straha, slatko nam je da pevamo zajedno, lako naslonjeni na Suzan, Suzan na Bernarda, držeći se za ruke, bojeći se mnogo čega, ja svog akcenta, Roda računa; pa ipak odlučni do pobeđe.“

„Penjemo se uza stepenice u gomili kao poniji“, reče Bernard, „tapkamo i trupkamo jedno za drugim da bismo se okupali jedno po jedno. Trčkamo, poskakujemo, skačemo uvis po tvrdim, belim krevetima. Došao je red na mene. Sad ću se ja kupati.“

„Gospođa Konstabl, opasana peškirom za kupanje, uzima sunđer boje limuna i zamače ga u vodu; postao je mrk kao čokolada; s njega kaplje voda, ona ga drži visoko iznad mene, ja drhtim, a ona ga cedi. Voda mi curi niz oluk kičme. Svetle strele uzbuđenja padaju sa svih strana. Osećam se kao da sam obavijen toplim mesom. Vlaže se suva udubljenja; moje hladno telo se zagrejalo; nakvašeno je i svetluca se. Voda se sliva i obavija me kao jegulja. Zavili su me u tople ubruse i dok trljam leđa, moja krv prede od njihove grubosti. Bogata i teška osećanja skupljaju se na krovu moje svesti; pljuskom zapljuskuju dan i šuma, Elvedon, Suzan i golubovi. Slivajući se niz zidove moje svesti, tekući mlazom, dan pada obilato i blistavo. Labavo privezujem pidžamu oko struka i ležem ispod ovog tankog čaršava, ploveći po plitkoj svetlosti koja podseća na vodenu mrežu što ju je preko mojih očiju prebacio talas. Kroz njega čujem daleko, još dalje, početak pritajene i udaljene horske pesme: točkove, pse, viku ljudi, crkvena zvona; horska pesma otpočinje.“

„Kada savijem haljinu i košulju“, reče Roda, „zaboravim svoju beznadežnu želju da budem Suzan, da budem Džini. Opružicu noge tako da dodiruju ogradu kreveta; dodirujući je ubediću sebe da dotičem nešto postojano. Zato sada ne mogu da potonem; ne mogu sasvim da propadnem kroz tanki čaršav. Prostrla sam svoje telo po ovom tankom dušekui visim obešena. Iznad zemlje sam. Više ne stojim uspravno, niko ne može da me obori i povredi. Sve je meko i savitljivo. Belasaju se zidovi i ormani i savijaju svoje žute kvadrate iznad kojih svetluca bledo ogledalo. Sada može da istekne iz mene svest. Mogu da razmišljam o svojim armadama koje plove visokim talasima. Pošteđena sam neprijatnih dodira i sukoba. Plovim sama ispod belih grebena. Šta je ovo, ja tonem, propadam! Ono je ugao ormana; ovo je dečje ogleдалce. Ali oni se izobličuju, izdužuju. Tonem na crvenom perju sna; njegova gusta krila pritiskaju mi oči. Putujući kroz mrak vidim opružene leje cveća i gospođu Konstabl kako izleće iz pampasne trave da mi kaže: došla mi je tetka da me poveze svojim kolima. Ulazim u njih; bežim, dižem se u čarobnim čizmama iznad krošnji drveća. A sada sam pala na pod u kolima ispred vrata koja vode u hol, tu sedi ona i klima žutim perjem, dok su joj oči hladne kao staklenci. O, samo da se probudim iz ovog sna! Gle, pa to je komoda. Daj da se izvučem iz ove vode. Ali oni sve više navaljuju; odvlače me na svojim velikim ramenima; okrenula sam se; ležim opružena usred ovih dugih traka svetlosti, ovih dugih talasa, ovih beskrajnih staza, a ljudi me gone, gone.“